

150 éve született Mikszáth Kálmán MIKSZÁTH ÉS A TERMÉSZET

Az erdő

Mikszáth írói világában a leggyakrabban előforduló természeti táj az erdő. Szinte minden nagyobb művében akad belőle legalább egy, amelyről aztán mindig van valami külön mondanivalója is. Mikszáth erdői egyéniségek, bár hasonlítanak egymásra, mindegyiknek saját, szinte személyes tulajdonságai is vannak.

Legtöbbször felső-magyarországi, szakadékos, vízmosásos, hegyi erdők ezek, amelyekben még nappal is veszélyes a közlekedés. Kopereczky erdcjét ezért a nép Isten útjának nevezi. Kozsibrovcsky birtoka, a trimóci erdő pedig csak a szélén járható, a belsejében embertől érintetlen világ bújjik meg: „Voltak olyan helyek is, ahová már a nap egy pár száz esztendő óta nem sütött, itt nőttek azok a dacos, istentől elrugaszkodott növények, amelyek egészen a föld gyermekei, és a napfényhez semmi közülük, gombák, gümők és mindenféle mohák.”

A trimócihoz hasonlóan a rászkai és a szabadkai erdőben, a lapusnyai szelídgesztenyésben, a Lopatában, a Horkában, a Bernyésben (és a többiben is) mindig van egy csaknem mesebeli belső világ: „valóságos őserdők” rejlenek a rengetegek közepén, ahol soha nem látott virágok nyílnak, s misztikus lények tanyáznak, mint Jarinko, a köhécselő erdei szellem vagy az „örök holló”, amely a Balassák földi idejét tartja számon.

Az erdőknek még neszei és hangjai is titokzatosak, vihar idején viszont félelmetesek, ilyenkor „az erdő bömböl a vihar erejétől”, orkánná dagad a szél, belemarkol a fák üstökébe, hőmpölyögteti, csavarja, mintha fűrna velük, mártogatja őket: azok egymásra látszanak rohanni feldühödt üvöltéssel, összetűlteknek, roppant zúgással, recsegéssel paszkolják egymást...”

Azt, hogy az erdő kívül áll a mindennapi valóságos világon, a Mikszáth-művek nyomatékai jelentik meg. Nem egyszer rejtekhelyként szerepel: menedéket ad az úri betyárnak vagy a titkos élet színterét kínálja föl a többnejűség örömeire áhítózó lőcsei kereskedőnek. Mások éppen itt, távol az otthonos megszokottságtól dől el a hősök sorsa. Erdőben ismerik meg egymást a *Különös házasság*, *Az eladó birtok*, *A fekete város* szerelmei, és egy erdei vízmosás szélén ígéri oda hűga kezét az ifjú besztercei ügyvédnek a glogovai pap.

A természetesség pusztulása

A villamosról (pontosabban: a tramway-ról) cikkezve Mikszáth egyszer azt írta, hogy az eljövendő nemzedékek majd hiányolni fogják „a kocsielőzést”, s számon kéri az ősoktól elmúltát – valójában az ő egész életműve is ennek az elmúlásnak ironikus-élegikus rögzítése. A régi világ, a régi emberek eltűnése a természet és ember kapcsolatának megváltozásával jár együtt. Olyan világ felé haladunk – közli olvasóival –, amelyből lassacskán kipsztl minden természetesség, még a földművelésből, a paraszti életből is. A példa, amelynek kapcsán mindezt nyíltan is megfogalmazza, Németországra vonatkozik, de általánosító érvényű szentenciákkal egészül ki: „Kertileg megdolgozott, keresztül-kasul turkált, csatornázott földek. A nagy kultúra is nevetséges. Csakhogy már éppen nem szítájják a földet. De nincs is már ott semmi poczis. Állat csak a vadaskertekben látható és menaszériákban.

Innen már csak egy lépés, hogy a vadon természet is áruvá, s ezzel műtermészetté lesz. És megváltozik az irodalom is. A mesék pusztulásáról, a fantázia elszegényedéséről elmélkedő Mikszáth e folyamatot többször is össze-

Pályázati felhívás

Az Erdészeti Tudományos Intézet pályázatot hirdet **nemesítői kutatói munkakör betöltésére** – sárvári székhellyel – az alábbi feltételekkel:

- erdőmérnöki oklevél,
- legalább egy világnyelvből középfokú állami nyelvvizsga,
- elsősorban fenyőnemesítési kutatások iránti elkötelezettség,
- illetmény a közalkalmazotti besorolás szerint.

A pályázathoz mellékelni kell az oklevél és nyelvvizsga bizonyítvány másolatát, szakmai önéletrajtot.

Érdeklődni lehet Berényi Gyula igazgatási osztályvezetőnél.

Cím: 1023 Budapest, Frankel Leó u. 42-44.

Tel.: (1) 326-1769. Fax: (1) 326-1639.

Beküldési határidő: 1997. október 3.

Elbírálás határideje: 1997. október 15.

kapcsolta a természet „elmesterségesezésével”, az erdők pusztulásával. 1891-ben még mesemondói hangon: „Ejnye, de roppant kár, hogy a modern kor irtja a fákat és a meséket. A tündérek és gnómok szétfutnak a fejszecsapások zajától, sziklarepedésekben, meghasadó hullámokban eltűnnek örökkön-örökre”. „Az erdők elpusztításával elvesztek a bennük lakozó nagy állatok, bölények, medvék. Hiszen természetes valami. Éppúgy elpusztította a folytonos civilizáció és az iskola előnyomlása a babona, a miszticizmus sötét rengetegeit, tehát szükségképpen el kellett tűnniök e kiirtott homályokból a meséknek. A fantázia szívesebben táplálkozik a sejtésből, mint a tudásból.

(Mikszáth-émlékkönyv. 1997. Szerk.: Fábri Anna.)

Mikszáth Kálmán: A palócokról (részlet)

Oly sokszor szeretik ránkfogni, szegény palócokra, hogy sajtáságos dialektusunk a tót fajjal való érintkezésből ered, sőt még azt is, hogy magunk is csak elmagyarosodott tótok vagyunk, miszerint nekünk vált kötelességünk e maroknyi nép fiainak, amennyiszter csak lehet, tollat fogni a saját ismertetésünkre, mert az idegen még ha olyan nagy tudós is, mint Hunfalvy, nem tartja, úgy látszik, érdemesnek hosszabb és alaposabb tanulmányokat tenni nyelvünk, történetünk és hagyományaink ismertetésére, hanem fölületesen ítélt, s tétlőre vezeti a tudományos világot is.

(Pintér Sándor szécsényi ügyvéd, tisztelt barátom volt az első palóc, ki a fegyverforgató népből kiválva, derekasan lorgatta meg a tollat is faja érdekében a „Palócokról” írt könyvében, mely nemrégiben jelent meg. Kár, hogy jelesebbjeink, mint Teleky László, Madách Imre, Szontagh Pál, kik pedig a legjobban ismerték véreiket, s mindnyájan frók is voltak, sohasem fekteték arra semmi súlyt, hogy e történeti hagyományokban és elűtő sajtáságokban gazdag költői nép, mely a Karancs alján kétezzer év óta bocszél és dalol magyarul, kellőleg ismertette és méltatva legyen.)

A palócok mindössze ötvenegy helyesnek laknak, s összes létszámuk hetvenháromezer. Egészséges, izmos férfiak, de alacsonyak, arcuk széles, és a legnagyobb ritkaság szőke vagy vörös haját és hosszúkás arcot látni köztük.

A palóc leánynak akármilyen gazdag hadból is kerüljön ki, hozomány a egy tulipántos láda, egy tehén, egy üsző, húsz darab birka, hímzett ködmen, posztó mente, és a megfelelő ruhacsmék. A nagyon gazdagoknál meg azonfölül 80 váltó forint készpénz. Hogy a földbirtokból semmit se kapjon később sem, azt ki tudja csinálni rendesen a nótárius uram. A földbirtokot, bármilyen is a törvény, a legidősebb fiú örökli (mert arisztokrata nép a palóc minden ízében), a fiatalabb testvéreket pénzben tartozik kárpótolni. A törvény nemigen numerál nálunk. Csak ritkán szorulnak arra, s leginkább adóssági dologban, mert a palóc elgzekáció nélkül nem fizet, de a családot, érdeklő kérdésekben a had feje határoz, s azt ő úgy eszeli már ki mindenféle furfangos kerülőkkel, hogy a „vármegyének” se lehessen semmi kifogása.

Tragikus esemény történt a Közgyűlést követő vacsora után.

**Márton Bálint ny. erdőfelügyelő rosszul lett, s a mentők már csak a halál beálltát tudták megállapítani. Mindössze 62 éves volt.
(Méltatására visszatérünk.)**

De legjobb kedvvel szól a Pintér könyve a palóc népköltészetéről, s azt ismerteti a leghelyesebben, eredeti kiejtés szerint közölve néhány dalt és balladát. Mert a palócoknak külön népdalaik, hőskölteményeik és népballadák vannak, mégpedig némelyik igazi gyöngye a népköltészetnek.

Íme idézzünk itt Pintér és Mocsáry Pál gyűjteményéből egyet.

Búsán, mélán csendülnek e dalok a palóc bérceken, a hazaszeretet, a népet mozgató napi kérdések, és a szerelem hullámanak bennök majd mindég szomorgós vegyülékben.

*Fehér Péter lovat lopott
Az fekete halom alatt
Bezerédj elfogatta
Bornemissza kivállatta...
Szentiványi akasztatta...
Piros Zsófi megsíratta.*

Formailag tökéletesebb a „Csáky Gyuri szolgáló esete”, Fehér Anna stb., de ezeket helyesírás miatt nem ismerethetjük, ha csak nem talán jövőre egy a palóc nép kedélyvilágát ismertető tárcacikkben: mert annyi az eredetiség ott a „kilenc várkastélyok” tövében, vagy ahogy ők maguk szeretik nevezni Palóciát a „Karancseszi vármegyében”, mint ahány fűszál az alföldi rónán.

Egy helybeli ügyvéd, ki nemrég utazott arra, elbájozva tért vissza e gyönyörű vidékről, s a kedélyes emberektől, kik „úgy éreznek, mint itt az Alföldön, azon a nyelven beszélnek, mint itt, de egészen más észjárással, s a gondolatok és kifejezések teremtő erejével”.

– Milyen az út, földi? – kérdi a palóc a kiscsoltói fuvarostól.

– Csintalan nagy uram, csintalan!

– Hát a természet milyen volt?

– Maradhatós nagy uram, maradhatós.

– Hát a szőlő mutatkozik-e valahogy?

– Úgy, hogy sehogyan se mutatkozzon, még sohasem volt.

Így beszélnek a palócok, ez originális népfaj, mely szaporitásánál fogva most kiveszében van, egy-két század múlva csak nyoma lesz hogy volt, mert elnyelik a hegyek, illetőleg a tótok, akik közé be van ékelve, s akik folyton terjeszkednek, úgy, hogy némely palóc falu már csak a Harmos Statisztikában létezik.

Az emlékezetes két nap után idézzük szabadon Madách Imrét,
a hely nagyszerű szülőltjét.

„Erdész küzdj és bízva bízzál!”

OEE Vándorgyűlés – 1997. Balassagyarmat

Részvevők

Albert T. Gergely, Almási István, dr. Anda István, André Béla, Apatóczi István, Agh Miklós, Áncsán György, Ifj. Babos Imre, Bajcsyné Tóth Ida, Bak Júlianna, Bakó Zsigmond, Balogh József, Balogh Lajos, Balsay Antal, Bangó Sándor, Baranyi Katalin, dr. Buráth László, Bebes Tibor, dr. Becker László, Bejczy Péter, Bende György, Bertram Blinák, Berényi János, Bezeckzy Árpád, Bicsák József, Billik Miklós, Bircher Gyula, Birck László, Bíró István, Blázsev Zsivkó, Bodor György, Bodor László, Bognár Gábor, dr. Bondor Antal, Borzási Béla, Botykai Csaba, Brugger Frigyes, Bukor László, Buris László, Buzgó József, Büttner Kálmán, Bécs Jenő, Béni Kornél, Bényei Sándor, Börzsei László, Bálint Sándor, Bándi János, Bóna József, Bús Mária, Cserép János, Csomós János, Csonka Tibor, Csépanyi Péter, Császár György, Császár Károly, Csóka István, Csóka Péter, Czebei Sándor, Czeglédi István, dr. Czerny Károly, Czimmer Pál, Czírok István, Demkó Albert, Dobos Antal, Dobó István, Donkó Károly, Dudás Béla, Dudás István, Dudás Pál, Dégi Zoltán, Dézsi Károly, Egyetem gk. vezető, Erdman Henrik, Erdélyi Gábor, Erdős Péter, Főry Lászlóné, Falusi László, dr. Faragó Sándor, Farkas Attila, Farkas Csaba, Fazekas József, Fábiani István, Fábiani Tamás, Fecser István, Fehér István (Miskolc), Fehér István (Tamási), Fehér Zsuzsa, Feiszt Ottó, Fekete György, Fekete József, Ferenc László, Fetzter Zoltán, Fífe Katalin, Fírhás Nándor, Flender Mihály, Fodor Béla, Fodor Pál, Forster Endre, Frau Migende, Frau Ratz, Friedrich Prandl, Fritsch Ottó, Földes Mária, Földesi Kálmán, dr. Führer Ernő, Garamszegi István, Gerner Gábor, Gk. vezető, dr. Göbölös Antal, DALERD, Golperger András, Grubánovits Tamás, Gyenes István, Gyenos Károly, Géczy Béla, Gál Imre, Gál Sándor (Eger), Gál Sándor (Nagykanizsa), Gáll László, Hajdú Tibor, Hajnal Imre, Haják Gyula, Halász Gábor, Haraszi Gyula, Hartdegen Máttyás, Havas Tibor, Hegedűsné Horváth Olga, Herke József, Hipság István, Horicsányi Attila, dr. Horváth Béla, Horváth Dezső, Horváth Dénes, Horváth Flek, Horváth Ferenc, Horváth József, Hrotkó Lőrinc, Ignáth János, Igor Hochel, Inezédi György, Ipsits Lajos, Ivády István, Iványi Miklós, Jaksics István, Jan Michalik, Jancsó András, Jasper Attila, Jeszenszky Edé, Jeszenszky András, Jeszenszky Andrásné, Juhász Balázs, Juhász Lajos, Juhász Péter, Kalmár József, Kalmár Lajos, Kandi József, Kapcsándi János, Karnis Gábor, Kató Sándor, Kelecsényi Péter, Kelemen Géza, Kelemen Imre, Kelemen Zoltán, Kerégyártó Béla, Keszleri József, Kis Géza, Kis János, Kiss Gerzson, Kiss László, Kleineisel György, Kleineisel Györgyné, Kliegl Béla, Koch Gyula, Kocsis Mihály, dr. Koloszar József, Kolozsvári Ákos, Kondor Endre, Kopányi Imre, Korbonski Kazimierz, Kormos Ferenc, Kormos János, Korn Ignác, Kovács Ferdinánd, Kovács Gyuláné, Kovács Gyuláné, Kovács Imre, Kovács István, Kovács János, Kovács Jánosné, Kovács József, Kovács Károly, Kovács Lőrinc, Kovács László, Kovács László (Győr), Kovács László (Székesfehérvár), dr. Kovács Máttyás, Kovács Péter, Kovács Zsigmond, Kronecker József, Králík Miklós, Króser Antal, Krúdy Geyza István, Kulisity Zoltán, Kupás Deák Zoltán, Kurucz Béla, Késhalmi Tamás, König Tibor, Káldi Lajos, Káldy József, Kálóczi Béla, Laczay Tamás, Lakatos János, Lakatos László, Lengyei Ferenc, Lengyel László dr., Lovász László, Lőrinc Sándor, Lóczi Pál, Macesek Lajos, dr. Madas András, Madas Katalin, Madácsi Sándor, dr. Magas László, Magyar Árpád, Magyisztrák Lóránt, Major László, Major Sándor, Malekoviics János, Manfréd Zielke, dr. Marjai Zoltánné, Markó Béla, Maros László, Marschall Tamás, Martos Géza, Matyasovszky András, Merkel Gábor, Mester Gézáné, Mester László, Mester Lászlóné, Mező Imre, Miklós József, Mizik András, Mocz András, Molnár József, Monori Alfréd, Mosonyi Géza,

Müller Géza, Müller Gézáné, Mészáros László, Máriás Ferenc, Máté Zoltán, Nagy Péter, Nagy Sándor, Nagy Zoltán (Eger), Nagy Zoltán (Lenti), Nahóczki László, Nemes Zoltán, Németh Antal, Németh István, Németh László, Németh László, Németh Lászlóné, Németh Péter, Németh Sándor, Németh Eva, OFR. D. I. Franz Ratz, Oláh Attila, Oláh Béla, Oláh Tibor, Ormos Balázs, Osváth Györgyné, Ósz Gusztáv, Óz Miklós, Pados László, Palánki Gábor, Panágl Tamás, Pap Zoltán (Kaposvár), Pap Zoltán (Kaposvár), Papp Attila, dr. Papp Tivadar, Pavol Kral, Pál Lajos, Pálhalmi János, Pápai Gábor, Pápai Tamás, Pásztor János, Pásztor Lóránt, Pásztó Mihály, Peer László, Porjás Béla, dr. Pethő József, Pettő Szandtner Aladár, Piller Ferenc, Pintér Ottó, Polner Frigyesné, Polner Katalin, Prókay Gyula, Pőcze Levente, Pöntör Györgyi, Puskás Lajos, Rabi János, Raecskó Ottó, Raecskó Ottóné, dr. Radnai Szilárd, Rakonczay Zoltán, Rauch Imre, Rácz Albert, Rádi József, Reményfy László, Roland Migende, Rostáné Reményfy Rita, Rozmann Hajnalka, Répáskzy Miklós, Rónai József, Salamon Károly, dr. Sárvári János, Schmidt Ferenc, Schmotzer András, Schmotzer Andrásné, Schumacher István, Schwarz Dezső, Sebestyén László, Sere Ferenc, Siklósi Lajos, Simon József, Simon Sándor, Sipos Géza, Sipos Péter, Sipos Sándor, Sirok József, dr. S. Nagy László, dr. Solymos Rezső, Ifj. Somlai Dénes, dr. Spingár Ferenc, Stefnak Zoltán, Steiner József, Steiner László, Stádel Károly, Szabó Ferenc, Szabó Gábor, Szabó Imre, Szabó Lajos, Szabó László, Szabó Péter, dr. Szabó Sándor, Szabó Szilárd, Szakács István, Szakács László, Szalai Károly, Szalkay György, Szani Zsolt, Szaszko Istvánné, Szebeni László, Szekeres Péter, Szemerédy Miklós, Szenthe Ádám, Szentpéteri Sándor, Szerémy Péter, Szi Benedek József, Szigeti Ferenc, dr. Szikra Dezső, Skalák Gyula, Sztárce-vity Ervin, Szurómi Károly, Szódi István, Szőnyi János, Szőgedi Zsolt, Sződr Levente, dr. Szőnyi László, Szűcs Lajosné, Szűcs Sándor, Szűts Szabolcs, Szűts Szabolcsné Márton Edit, Sütő József, Sürmeyer Sándor, Sámson Antal, Sári Zsolt, Sódor Márton, dr. Takács László, Takács Zoltán, Tasnády Péter, Tihanyi Gyula, Timár György, Tokodi László, Tomor Antal, dr. Török Gábor, Tuboly Zoltán, Turóczy Ferenc, Tamba Miklós, Tamba Miklóné, Tóth Kálmán, Tóth Róbert, Tóth Ákos, dr. Tóth Béla, dr. Tóth István, Újhelyi László, Ulrich Jüneman, Vadas Ferenc, Vadász Ferenc, Valentin Károly, Valentin Károlyné, Valovics József, Varga Ferenc, Varga Gellért, Varga László, Varga Tibor, Vargovics József, Vass Sándor, Vass Sándorné, Vass Tibor, dr. Várhelyi József, Venyercsányi Pál, Venyercsányi Pálné, Vigh István, Virágh János, Vízhányó László, Vízvári István, Végvári Gyula, Váradi János, Váradi Jánosné, Várkonyi Vilmos, Walter Hartmann, Wisnovszky Károly, Wágner Tibor, Wágner Tiborné, ZALAVOLÁN autóbusz-vezető, Zachar Miklós, Zachar Miklóné, Zambó Péter, Zay Adorján, Zoltán Hlavaj, Zoltán János, Zorvan Györgyné, Zsigmond János, Zsíros István, Zsoldos Gábor.

Elfogyott

760 pár kolbász	33 liter unicum
760 pár virsli	29 liter Vilmos körte
2280 db pogácsa	26 liter vodka
42 kg ropi	894 liter üdítőital
1605 liter sör	930 liter kristályvíz
416 liter bor	25 kg kávé

PUSKÁS MIHÁLY

A magánerdő-gazdálkodás helyzete

1. Milyen a magánerdő-gazdálkodás helyzete?

1.1 Egy szóval: változó.

Két szóval: nagyon változó.

Bővebben: a birtokszerkezet átalakulása még mindig tart, és még hosszú ideig tartani fog, lassan megy a birtokba adás, de fokozatosan beindul a gazdálkodás. (Balázs I., 1996.)

Az ország erdővel borított területe 1 719 699 ha, ebből 690 724 ezer ha-ra tehető, amely magántulajdonba került, illetve kerülni fog, közel 300 ezer új tulajdonos megjelenése várható. A gazdálkodás a magánterület 40-44%-án indult el: 241 084 ha társult erdőgazdálkodás (EBT., Gt., szövetkezet), 52 658 ha egyéni erdőgazdálkodás, összesen 293 742 ha-on. A működőképes gazdálkodói körben 147 065 fő tulajdonos szerepel, így a 2 haffő átlagot sem éri el. Az erdészeti hatóságoknál bejelentkezett tulajdonosok száma összesen 201 009 fő, ami 20 903 erdőgazdálkodót jelent (Balázs I., 1996). Több mint 300 ezer ha-on (54-60%-on) semmilyen gazdálkodás sem folyik, pontosabban 384 355 ha-on; ebből 138 479 ha társulás előtti, azaz ezen területet birtokló közel 100 ezer főrel már tud a hatóság, folyamatban van az ügyintézés. A fennmaradó 245 876 ha a rendezetlen kategóriába tartozik (Balázs I., 1997). Az erdészeti hatóságok nem a jelenlegi állapotok kezelésére jöttek létre, nagy a leterheltségük.

A magánerdő-tulajdon a fentiekben túl még bővíthet, ha figyelembe vesszük, hogy az erdőtelepítések szinte csak az új magán-földtulajdonokon valósul meg. Az alternatív földhasznosítás egyik legjobb lehetséges változata az erdőtelepítés lesz, így az erdő területe 0,6-1 millió ha-ral is bővíthet.

A magánosításra került erdők zömében a gyorsan növekvő fajokból, vagy nem a legjobb állományokból lettek kiválasztva. A magántulajdonban lévő faállomány értéke a becslések szerint több mint 150 milliárd forint, átlagos 130 bm^3/ha fatömeggeggel és apríték értékekkel számolva (Telegdy, 1996). Rövid távon 80 milliárd forint bevételre lehet számítani, mert tetemes költség is felmerül. 95 ezer ha terület erdőfelújítási kötelezettséggel került privatizációra, ezt fogja még tetézni a gazdálkodás hiánya miatti, több tízezer hektár megismétlésre kerülő erdőösztési feladat. Ehhez járul pluszba az előbb említett 110 ezer ha terület, hiszen a fakitermelés után ezt szintén fel kell újítani, valamint meg kell említeni az ápolási munkák sokaságát. Ezek a kiadások óvatos becslések szerint is 25 milliárd forint feletti összeget tesznek ki. A probléma, hogy a bevételek és a kiadások nem azonos időben jelennek meg.

1.2 Hajdú-Bihar megye jellemzői:

A megye erdőgazdálkodás céljait szolgáló területei összesen 66 318 ha (1996.08.16.). Állami tulajdonban van 39 236 ha – 59,2% –, ebből a Nyírederdő Rt. kezeli 35 470 ha-t; magántulajdonban van 27 082 ha – 40,8% –, ebből kb. 13 000 ha-on már folyik valamilyen gazdálkodás és kb. 14 000 ha-on még nem. (a H.-B.M. magánerdők 50%). A megye erdőgazdálkodás céljait szolgáló területeinek 24,7%-án még nem kezdték el az erdőgazdálkodási feladatokat az új tulajdonosok.

2. Milyen erőforrásokkal rendelkeznek a magyar erdők?

Magyarország erdőssültsége 18,5%, az élőfaképzlet 305-309 M bruttó m^3 , ennek évi növedéke 11-11,5 M bruttó m^3 (1995.12.31. állapot – FM-EH). Az elmúlt 40 év alatt mind az erdők területe, mind az élőfaképzlet az európai átlagot meghaladó mértékben gyarapodott. Ez idő alatt az erdőterületek fafa-

összetételében is jelentős változások történtek, csökkent a tölgy, a cser és a bükk, ugyanakkor növekedett a gyorsan növekvő fajok, az akác, a nyár és az egyéb lombos arány. A természeti adottságoknak megfelelően erdőterületünk nagyobb hányadát lombos erdők (73%), míg kisebb részét a fenyő erdők (17%) teszik ki. Ez utóbbiak területe az elmúlt évtizedek alatt közel kétszerezésére emelkedett, de még így is messze elmarad az 55%-os európai átlag mögött. A magyar erdőgazdálkodás komparatív előnyeit európai összehasonlításban az egy hektárra jutó fatömeg, 172 ha/m^3 , illetve 128 ha/m^3 , az éves élőfaképzlet gyarapodásának, 6,2 m^3/ha , illetve 4,2 m^3/ha , magasabb mutatóival mérhetjük (Horváth, 1994. FM-EH). További komparatív előnyt jelentenek az átlagosnál kedvezőbb klimatikus viszonyok és természetis adottságok, az erdők nagyobb ökológiai stabilitása és biodiverzitása, kereskedelmi előnyt jelent a lombos erdők magasabb aránya, ugyanakkor komparatív hátrányban vagyunk a fakereskedelem legnagyobbat jelentőséggel bíró fenyő termékek esetén.

3. A létrejövő magánerdő-tulajdon helyzete

A tulajdonosok köre nagyon különböző. Az erdőbirtokok nagysága változatos képet mutat, leggyakoribb területnagyság 1-5 ha közötti.

Véleményem szerint a tulajdonosok alapvetően két csoportba oszthatóak:

- aki gazdálkodni akar:
 - önmaga szeretne gazdálkodni,
 - tulajdonközösségben kíván gazdálkodni,
 - a gazdálkodással mást kíván megbízni.
- aki nem kíván gazdálkodni:
 - erdejét spekulációs szándékkal vette,
 - nem érdekli, véletlenül jutott hozzá.

A szakemberek felelőssége óriási, hiszen rajtuk áll, hogy milyen véleményt alakul ki az erdőről. Tudatosítani kell, hogy az erdő egy olyan jószág, Magyarországon és szinte mindenhol a világon, amely felett a tulajdonos csak korlátozottan rendelkezik, mivel közcélakat is betölt. A gazdálkodás korlátozása azonban csakis a tulajdonos érdekeit figyelembe véve, néhol kompenzálás mellett, a tartamos jövedelmező gazdálkodás elvét követve.

Az elmúlt időszak egyik lehetséges problémája a következő volt, ami miatt az új tulajdonosi réteg általában nem tudott, vagy nem akart jó gazdája lenni az erdőnek. A legtöbb zavart a könnyű vagyonszerzés látszólagos lehetősége okozta. A vagyonhoz ténylegesen csak az erdőterület értékesítésekor lehet egyértelműen hozzájutni. Az erdővel járó kötelezettségek ugyanis költségeket és ugyanakkor költségeket is jelentenek. Az értékesíthető faanyaghoz végeredményben csak 30-120 éves ciklusban lehet hozzájutni. Az erdő nevelése során végzett fahasználatok bevételét a költségek általában fel is emésztik. Az erdő jövedelme kisebb területek esetében csak lökésszerűen jelentkezik.

Miért érdemes a magánerdő-tulajdonosoknak társulni?

– Fontos a jövedelmek és kiadások kiegyenlítése miatt minél nagyobb területi egységekben gazdálkodni. A tulajdonosoknak minél nagyobb területen kell kizárkítani az erdőgazdálkodó egységeket. Ha az előbbi nem megy, akkor a kisebb, szerkezetileg különböző társaságokat erdészeti szakemberek által rányitott szervezeteknek kell összefogni. Létre kell hozni a magánerdőket kezelő társaságokat – ezek különböző szerveze-

tek lehetnek, pl. részvénytársaság, korlátozott felelősségű társaság vagy szövetkezet. Lényeges szempont, hogy az induló vállalkozásban kevés számú, de megbízható szakember dolgozon, mert az „üzlet” alapja a bizalom, hiszen mások magántulajdonát kell kezelni, mások vagyonával kell gazdálkodni.

– A megjelent új erdőtulajdonosok többsége nem rendelkezik erdészeti szakismerettel, és nem rendelkezik az erdőgazdálkodáshoz szükséges eszközökkel, infrastruktúrával, mobilizálható tőkével, ezért ezen esetekben a tartamosan jövedelmező gazdálkodás csakis egy segítő, támogató szakszemélyzettel, szaktanácsadó hálózattal és erdészeti szolgáltató vállalkozással tartható fenn. Az ilyen szervezetek fel tudják vállalni a közvetítést a hatóságok és a tulajdonosok között. Nem kell minden egyes tulajdonközösségnek saját társaságot alapítani, tehát ezzel költséget takaríthatnak meg. Az erdészeti szakigazgatásnak is előnyösebb, ha kevesebb számú, de a szakmában járatosabb erdőgazdálkodóval állnak kapcsolatban.

4. Felhasznált irodalom

1. Balázs I. dr.: Tájékoztató a magánerdő-gazdálkodás helyzetéről. FM-ERSZ Szakmai fórum, Kézirat, Budapest, 1996.
2. Blázs I. dr.: A magánerdő-gazdálkodás mozaikjere... Magánerdő és vállalkozás, Kézirat, Monor, 1997.
3. Horváth Z. – dr. Törőcskei L.: Az erdőértékelési elvek és módszerek. A magyarországi erdők tulajdonszerkezete, a privatizáció és viszonyai. FM-EH, Kézirat, Budapest, 1994.
4. Puskás M.: Vállalkozás az erdőgazdálkodásban. BKE szakdolgozat. Kézirat, Debrecen, 1994.

5. Puskás M.: Az erdőgazdálkodás a privatizációban. Magyar Mezőgazdaság melléklete. Erdőgazdálkodás és Faipar. Budapest, 1997. február, 4-5. oldal.
6. Nócs Gy.: Erdőtelepítés a Debreceni Erdőfelügyelőség illetékességi területén. Db, EF, Kézirat, Debrecen, 1996.
7. Telegdy P.: Lehet-e nyereséges a magánerdő-gazdálkodás? Szakmai fórum. Kézirat, Budapest, 1996.

5. Összefoglalás

Az ország erdőterületének több mint 40%-a magántulajdonban van, és ezen terület felén még nem indult el az erdőgazdálkodás. Hajdú-Bihar megyében sem jobb a helyzet, az erdőterület bő 40%-a került magánosításra, és ennek közel 60%-án a tulajdonosok még nem hozták létre erdőgazdálkodói közösségeket.

A Hajdúságban az elkövetkező 10 évben, évenként 800 ha erdőtelepítés első kivitele várható. Az erdőtulajdonosok többsége itt sem rendelkezik erdészeti szakismerettel, az erdőgazdálkodáshoz szükséges eszközökkel, infrastruktúrával, mobilizálható pénzeszközzel, ezért ezen esetekben a tartamosan jövedelmező gazdálkodás nehezen tartható fenn.

A Hajdúsági Erdőmester Kft. célja volt, hogy Hajdú-Bihar megyében is elindítsa a magántulajdonon alapuló erdőgazdálkodást, összefogva az erdőgazdák tulajdonát, a magántulajdon megsértése nélkül, optimális körülmények között gazdálkodjon, valamint koordinálja az erdőgazdálkodásban dolgozók munkáit, megszervezze és kivitelezze a régióban az erdőtelepítési munkákat.

Magánerdő-gazdálkodás

Egy igen komoly tévhitet kell eloszlatni a magánerdőkről és azok tulajdonosairól. Történetesen, hogy az ország mintegy 1,8 millió hektárnyi erdőterületének több mint 40%-a már magántulajdonban van.

Ez a kijelentés nem állja meg a helyét csak akkor, ha a kárpótlási folyamat és a részarány-tulajdonok nevesítése véglegesen lezárul, és a több mint négy éves késésben lévő földhivatali adminisztráció útján is rendezettek lesznek a tulajdonviszonyok. Sajnos, a jelenlegi kaotikus állapotok miatt elképzelhetően még több évet kell várni, hogy az új erdőtulajdonosok valóságos tulajdonosaivá válhassanak területeiknek, gyakorolhassák jogaikat, és számonkérhetőek legyenek. Ezért ilyen arányú magántulajdonlásról a mai napig nem beszélhetünk, ami egyértelműen a nem legalizált erdők tönkremeneteléhez, valakik általi tudatos pusztításához, így a leendő tulajdonosok anyagi károsodásához vezet.

Az FM jelenlegi felmérése szerint 704 321 hektár erdő tulajdonviszonyát kell rendezni. Ennek mintegy 1/5-e már erdészeti szempontból – az erdészeti hatóság kiadta az erdőkezelési engedélyt – magántulajdonban van (kérdés, hogy kik a valós tulajdonosok), a földhivatali bejegyzések azonban csak kis részben történtek meg. Ez a terület mintegy 22%-a a több mint 700 ezer hektárnak, és összesen 252 000 embert érintett. Az illegális zsebszerződések miatt azonban ez a tulajdonosi létszám csak papíron létezik, effektíve mintegy harmadát teszi ki az illegális és legális tulajdonosi kör.

A jogfolytonosság alapján működő szövetkezetek 176 377 hektár erdőt kezelnek. Az ezenfelül meglévő több százezer hektár sorsáról még nem tudnak nyilatkozni az erdészeti hatóságok sem, hiszen részükről egy rosszul értelmezett törvény miatt az engedélyezés folyamata még nem fejeződött be.

Ezek után már csak azokra a kérdésekre kell a választ megkapni, hogy:

1. Mikortól tulajdonos a tulajdonos?

a/ ha a vásárolt területét kifizette, az eladóval a szerződést megkötötte,

b/ ha a Földhivatal a Tulajdonlapra a nevét rávezette, és a területét a helyszínen birtokba adta.

2. Mikortól gyakorolhatja tulajdonosi jogait, és mikortól kérhetők rajta számon kötelezettségei?

SZALÓKY TIBOR

elnök

Magánerdő Tulajdonosok Országos Egyesülete